

ШТИТ

Број 126
Април 2020

ISSN 1857-6710

МАГАЗИН НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ОДБРАНА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

**РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА СТАНА
30. ЗЕМЈА ЧЛЕНКА НА НАТО И ГИ ЗАПОЧНУВА
ПРЕГОВОРИТЕ ЗА ЧЛЕНСТВО ВО ЕУ**

ицијата за и јавното здравје

обезбедување на државната граница во регионот на Дебар. По дадените насоки за подготовка на единиците во зоната на одговорност во која влегуваат реоните кои се прогласени за кризни единици, припадници од составот на 3.пб од 1.мбр, веднаш по распоредувањето и дезинфекција на сместувачките и работни простории се вклучија во извршување на задачите. Инженерските единици на Армијата со својата опрема и машини интензивно работеа на расчистување на теренот во близина на Инфективната клиника. Припадниците на Воената полиција активно се вклучени во обезбедувањето на објектите кои се од витално значење, меѓу кои се Владата, Собранието и затворите во Скопје. Се врши реорганизација и зајакнување на обезбедувањето на резиденцијата на претседателот со армиско обезбедување. Обезбедувањето се врши во комбинирани тимови со единиците на полицијата.

содржина

ШТИТ ■ година XII ■ број 126 ■ април 2020

Инфо	5
На прва линија Промоција на видео за привлекување на жените во Армијата и на Упатство за изведување родова обука	6
НАТО-активности Прва работилница за вежбата „REGEX 20“	8
НАТО и животната средина НАТО договори и стандардизација	10
НАТО-армии Вооружените сили на Унгарија	14
НАТО-активности НАТО - EADRCC вежба „Северна Македонија 2020“	17
Едукација Самопожртвуваноста како тактика	20
Вооружување Британски тенк „Challenger 2“	32
Вооружување Хеликоптер „Aérospatiale Alouette“	34
Вооружување „STREIT COBRA“ - Лесно оклопно мобилно возило 4x4	36
Опрема НАТО ремен за часовник	40
Глобал Трговијата со луѓе и илегалната миграција	48
Глобал Што може да научиме од вирусот „Корона“?	52
Филм „Зајакот Џоџо“	56
	3

Историски моменти

Историски гледано, нашата татковина секогаш ги остварувала своите идеали на најтешкиот можен начин. Секој историски напредок бил скапо платен, со многу жртви, со големи напори, условувања и пречки. Со самото осамостојување и прогласување независност ние се определивме да чекориме самостојно, но и да се приклучиме во колективниот безбедносен „чадор“ на НАТО алијансата, а подоцна и да побараме членство во Европската Унија. Две најзначајни стратешки цели на нашата млада, но со вековни корени држава. И, повторно, не ни беше лесно. Дваесет и пет години не успеавме да ги решиме проблемите што нè кочеа на патот. Сепак, еве, овојпат успеавме. Само во последниве неколку години се направи тоа што не можеше со децении. Се најдоа решенија, се отстранија пречките, се исполнија условите и, конечно, стигнавме до целта. Република Северна Македонија стана 30. земја членка на најголемата воено-политичка алијанса во светот. По 30 години чекорење кон оваа цел, ние сме дел од колективната одбрана, нашата безбедност е гарантирана и продолжуваме да чекориме водени од демократски принципи и вредности, уште поцврсто верувајќи во мирот, во прогресот, во добрососедските односи, во помагањето и заедништвото. Како дел од безбедносниот штит на најмоќниот воен сојуз во светот, стануваме фактор за стабилност во регионот, извозник на безбедност, земја во која граѓаните и децата имаат сигурна иднина. И, уште еден значаен историски момент го одбележа месец март. Република Северна Македонија

официјално доби препорака за започнување на преговорите за членство во Европската Унија. Знаем дека ќе ја оствариме и оваа цел, ќе работиме и сработиме сè што е потребно за да ги задоволиме строгите критериуми на „старата дама“ и ќе станеме дел од европското семејство. А, сето ова ни се случи во еден тежок период, време на неочекувана светска здравствена криза, време на апокалиптичната борба на целиот свет со невидлив непријател кој носи болест, страдање и смрт. Нашата држава, прв пат во својата историја прогласи вонредна состојба, воведи полициски час, ги мобилизираше сите свои капацитети за да се намалат последиците и да се совлада болеста. Во првите борбени редови се здравствените работници, веднаш зад нив армијата и полицијата – деноноќен ангажман, со болните, со недисциплинираните, со заглавните на границите.... Историски гледано, оваа светска пандемија претставува еден од најголемите предизвици за човештвото. Ние, како дел од општеството, треба да бидеме совесни граѓани на нашата заедничка и единствена татковина, да бидеме смирени, да бидеме одговорни и да бидеме солидарни еден кон друг. Ако си помагаме, ако се држиме заедно, сигурно ќе ја пребродиме и оваа тешка ситуација, како и многупати досега во нашата историја. И, кога сето ова ќе помине, ќе можеме да славиме, да прославиме за нашите историски моменти и успеси како држава, но и да ја прославиме победата на животот над смртта.

д-р Жанет Ристоска

ШТИТ
е магазин на
Министерството
за одбрана
на Република Северна
Македонија

Излегува од печат
еднаш во месецот

Издавач
Министерство за одбрана
на Република Северна Македонија

Претседател на Издавачкиот совет
Радмила Шекеринска

Главен и одговорен уредник
д-р Жанет Ристоска

Редакција:

Умит Реџеџи
(ликовно-графички и технички уредник)
Ксенија Митева
(лектор)
Кристина Илиевска
(новинар, фотографии)

Печати:
„СТУДИО НАМПРИНТ“
ДООЕЛ Скопје

„Орце Николов“ 116
1000 Скопје

Телефони: 02 3128 276
www.mod.gov.mk;

Ставовите содржани во написите на надворешните соработници не ја презентираат официјалната политика или ставовите на Министерството за одбрана.

ПРИЈАВИ КОРУПЦИЈА
0800 50030

Биотероризам

Историјата на употребата на биолошкото оружје е долга, а најстариот пример нè враќа назад во времето повеќе од 2500 години: Асирците - Асирското Царство кое се наоѓало кај градот Ашур на реката Тигар, на просторот на северна Месопотамија (денешен Ирак), го заразиле бунарот на нивниот непријател со габа, која содржела хемикалии, а конзумирањето на расипана вода довело до халуцинации, а во некои случаи и до смрт. Во 1300 година, монголските војни, Татари, го опседнале кримскиот град Кафа. За време на опсадата, многу Татари умреле од чума, а нивните безживотни заразени тела биле фрлени преку градските ѕидови. Некои експерти тврдат дека оваа тактика можеби е одговорна за

Терористите користат биолошки агенси, бидејќи тие често се тешки за откривање, а почетокот на болеста може да биде одложена од неколку часа до неколку дена, зголемувајќи го ефектот на ширење. Агенсите за биотероризам се вообичаен избор за терористите, бидејќи тие се лесни и евтини за производство, лесни за дистрибуирање и можат да предизвикаат масовни ефекти

ширењето на чумата - црната смрт во Европа. Ако е така, оваа рана употреба на биолошко оружје предизвикала смрт на околу 25 милиони Европејци. Ова е врвен пример за потенцијалниот опсег на биолошката војна, за нејзината непредвидливост и застрашувачка едноставност. Во 1763 година, британската армија се обидела да употреби сипаници како оружје против домородните Американци во опсадата на Форт Пит. Британците подарувале ќебиња од болницата кои ги користеле болни од сипаници, со намера да ја прошират болеста кај локалното население. Според Центарот за контрола и спречување на болести на САД, биотероризмот се дефинира како намерно ослободување на вируси, бактерии или габи коишто можат

да разболат или да убијат луѓе, добиток или агрокултури. Колку е веројатен нападот од биотероризам денес? Користењето на овој тип оружје има одредени предности за терористите. Тоа има потенцијал да предизвика голема штета, мошне е евтино за производство, во споредба со современи ракетни системи и проектили или друга високотехнолошка опрема. Исто така, биолошкото оружје може да биде „активирано“ и по одреден подолг период, а сторителот има време да избега неоткриен. Биолошкото оружје тешко може да се контролира или да се предвиди во одредени ситуации на борбеното поле, бидејќи постои значителен ризик дека трупите на

двете завојувани страни ќе бидат засегнати. Меѓутоа, во случајот со биотероризмот, поволна ситуација е дека извршителот може да нападне далечна цел како осамен индивидуален терорист, со многу помал ризик за него. Биолошките агенсии можат да бидат природни или човечки модифицирани. Агенсииите обично се наоѓаат во природа, но може да се модифицират во лабораторија за да се зголеми нивната отпорност на антибиотици и можноста за ширење во околината. Биолошките и хемиските агенсии можат да се шират низ воздухот, храната или водата. Терористите користат биолошки агенсии, бидејќи тие често се тешки за откривање, а почетокот на болеста може да биде одложена од неколку часа до неколку дена, зголемувајќи го ефектот на ширење. Агенсииите за биотероризам се вообичаен избор за терористите, бидејќи тие се лесни и евтини за производство, лесни за дистрибуирање и можат да предизвикаат масовни ефекти.

Меѓутоа, проблемот е во тоа што со биооружјата лесно можат да влијаат и на пријателските сили. Терористите користат биолошко оружје како метод за создавање масовна паника. Свесни сме дека намерното нанесување цивилни жртви се смета за недозволно. За жал, агенсииите кои ги користат биотерористите тешко се контролираат и влијаат врз цивилите. Во последните 100 години, САД и меѓународната заедница доживеаја повеќе акти на биотероризам кои беа насочени кон цивили. Во Првата светска војна Германија спроведувала биолошка кампања со саботажи во Франција, Романија, Русија и САД, со инфилтрирање на коњи со вирусно заболување. Во 1972

година, во САД беа уапсени двајца студенти затоа што планирале да ја затрујат водата која го снабдува Чикаго со тифоидни бактерии. Во 1984 година, движењето Рајнеш во Орегон, САД, се обиде да влијае на локалните избори со инфилтрирање на рачките на вратите на рестораните и баровите со бактеријата салмонела. Во 1995 година, религиозната терористичка организација „Аим Шинрико“ ослободи гас сарин во метротото во Токио, убивајќи 11 луѓе, а повредувајќи неколку стотици. Нивниот лидер, Шоко Асахара, беше погубен за масовното убиство. Во 2009 година до канцелариите за медиуми и до американскиот Конгрес во пет конверти беше доставен антракс. Терористичките групи долго време се охрабруваат и се покажува посебна наклонетост кон примена на биолошки, агрокултурни или хемиски напади. Поддржувачите на ИД ја искористија кризата со контаминација на јагодите во Австралија во 2018 година, и предизвикаа страв и

паника, принудувајќи ги западните демократии да вршат детални проверки на свежата храна која се дистрибуира до луѓето. „Ал Факир“, еден од медиумите за поддршка на ИД, во јули 2018 објави видео во кое се разговара за тоа како да се спроведе бионапад на Западот, напад којшто не може да се открие или да се следи од властите. Тие давале насоки како со вода зарамена со вируси и бактерии да се контактираат свежите намирници. Терористичката организација Исламска држава (ИД), јавно ја поддржа појавата на корона вирусот и неговата смртност. ИД го поздравува ширењето на смртоносниот корона вирус со известување преку нивните официјални билтени на интернет и нивната медиумска група за поддршка. Терористичката група тврди дека и претходните природни катастрофи кои однесоа многу човечки животи, се доказ дека нивниот бог им помага во елиминирање на нивните противници. Ова е обид ИД да ги импресионира и да ги мотивира своите следбениците, дека ако природна несреќа предизвикува толку многу страдања, џихадистите можат да предизвикаат деструкција со примена на вештачки методи.

Болестите предизвикани од биолошко оружје можат да бидат групирани во три категории. Класификација се заснова на можноста за дисеминација, морбидитет и морталитет, потенцијал на предизвикување на паника и нивото на побарувања од здравствениот систем.

Категорија А: Болести со најголем приоритет што претставуваат ризик за националната безбедност, лесно се пренесуваат, имаат висок морбидитет и морталитет, ќе имаат големо влијание врз здравјето на луѓето и ќе предизвикаат паника, и бараат посебна подготвеност на здравствениот систем. Категорија Б: Болести со висок приоритет кои имаат потенцијал да предизвикаат значителен морбидитет и морталитет, со појавување на патогени кои можат да бидат масовно распространети. Категорија В: Умерени приоритетни заболувања со помал морбидитет и морталитет кој потешко се шират. Ефективниот биолошки напад може да биде разурнувачки, предизвикувајќи буквално милиони жртви. Тоа влијание е еднакво, а може и да го надмине случајот на напад со нуклеарното оружје. Според анализите на експертите од САД, ослободување од 100 килограми антракс над Вашингтон, може да предизвика помеѓу 130000 и

на биолошки агенси. Можеби ќе биде неопходно одредени сомнителни материјали да се транспортираат во специјализирани лаборатории, а сето тоа е на штета на времето потребно за реакција и превенција.

Здравствените установи мора да бидат оспособени да одговорат на биолошки напади. Ситуацијата може да се движи од настан во кој се вклучени малку пациенти до справување со стотици лица кои можеби биле изложени на агенсот. За жал, во моментов, се чини дека не постои влада која обезбедила институции кои се целосно специјално обучени и опремени да одговорат на ситуации на биотероризам. Од суштинско значење е здравствените работници да структурираат ефективни методи за справување со последиците од нападот. Во анализите и процените за биотерористички напади, во најтешките сценарија обично се доаѓа до заклучок дека „би можело да има толку многу жртви што повеќе не би можело да се стори ништо“. Меѓутоа, плановите за одговор од заканата мора да бидат доволно флексибилни за да можат постојано да се исполнуваат барањата коишто се флуидни.

Искуствата со реални и симулирани катастрофи, докажуваат дека медицинските групи кои претходно развиле и практикувале соодветните планови, остваруваат ефективна и координирана реакција во ситуации со масовни жртви. Спротивно на тоа, ненавремените непланирани реакции резултираат во неорганизиран, неефикасен одговор, што им штети на болните или на повредените лица, па дури и може да придонесат и за дополнителни жртви. Две различни сценарија треба да бидат земени предвид при планирањето на одговор на биотероризам. Првото е, по извршен таен биолошки напад, првичниот резултат ќе биде појавата на вознемирени пациенти, на локално ниво или на различни локации низ целиот свет. Ситуацијата ќе стане очигледно сериозна, затоа што сè повеќе лица ќе бараат лекарска помош. Оваа состојба може брзо да се развие во ситуација на масовни жртви. Меѓутоа, ако се препознае навремено, ќе се заштеди време за да се организираат ресурсите за здравствена заштита во заедницата и да се спроведе план за одговор на биотероризмот. Во второто сценарио, со најавен биотерористички напад, голем број на лица ќе побараат здравствена помош и итен третман за кратко време. Одговорот на институциите може да се одложи сè додека лабораториските студии не

Терористичката организација Исламска држава (ИД), јавно ја поддржа појавата на корона вирусот и неговата смртност. ИД го поздравува ширењето на смртоносниот „Корона“ вирус со известување преку нивните официјални билтени на интернет и нивната медиумска група за поддршка

3000000 смртни случаи од вдишување на агенсот. Бидејќи раните симптоми се слични на грип, вистинската дијагноза може да се препознае само кога инфекцијата ќе се прошири, со смртност од 90%. Големiot број на пациенти би можеле да ги исцрпат достапните резерви на ефективни антибиотици. Потенцијалното влијание на ова или слично биолошко оружје кое што може да се најде во рацете на терористите, го отвара прашањето за

претходна превенција и дизајнирање начини за справување со вакви настани. Познати се случаи кога терористичките групи се закануваат и најавуваат биолошки напад, за да обезбедат публицитет и да предизвикаат паника. Разузнавачките служби коишто вршат надзор над терористичките групи и поединци, ќе ја потврдат или ќе ја отфрлат заканата. Одредени служби и воени организации поседуваат детектори за откривање

потврдат дали се случил вистински напад. Секое одложување може да резултира во сериозно нарушување на здравјето на жртвите, а и со други последици во реален настан. Покрај евалуација и третман на повредените, ќе биде потребна и деконтаминација. Одлуката, дали и што треба да се направи во соработка со соодветни локални, државни или меѓународни здравствени организации. Досегашните искуства со реални и симулирани масовни жртви и ситуации во катастрофи ја покажаа клучната важност на командувањето, контролата, комуникациите и координацијата на ваквите настани. Едно од најболните прашања во сценаријата со биотерористички напади е „кој е надлежен“.

Проблемите кои произлегуваат од неизвесноста за тоа кој е надлежен, се покажаа како голема пречка за ефикасно справување со заканата, а причинетата штета од лошото командување и контрола, за жал, најмногу ја чувствуваат загрозените лица. Анализите од катастрофите во минатото постојано не потсетуваат на проблемите во одржувањето на ефективни комуникации. Проблемите се движат од некомпатибилна опрема до несоодветна употреба којашто ги спречува итните преноси на информации. Потпирањето на мобилните телефони како алтернатива не е одговорот на масовен терористички напад. Телефонските броеви и обележаните интернет-страници за помош мора да бидат достапни во секое време. За жал, неодамнешните истражување откриваат дека здравствените установи во голем број држави немаат пристап до интернет, не користат електронска пошта и немаат искуство за користење на он-лајн услугите и поддршката од другите државни институции. Акцентот мора да биде ставен на известување во реално време за невообичаени настани, доколку податоците се корисни за рано предупредување и препознавање на биолошки напад. Факт е дека системите на јавното здравство во некои држави не се подготвени на соодветен одговор, поради недостаток на координација помеѓу здравствените установи, дирекциите за кризно управување и службите за спроведување на законот. Поради големиот број на институции коишто ќе се вклучат во одговорот на биотерористички напад, недостатокот на координација може да стане главна пречка за оптимален одговор. Соодветната координација ќе помогне

не само за поефективна реакција, туку и за добивање на поддршка и помош од други институции. Соодветната координација ќе помогне да се воспостават и да се олеснат алтернативните решенија, доколку се достапни, а исто така ќе биде од значителна важност во исполнувањето на тешките логистички барања што се резултат на биотерористички настан. Иако логистиката не треба да претставува значителен проблеми за време на првите часови на одговор, барањата во голема мерка ќе се зголемат со текот на времето, бидејќи ресурсите се трошат многу побрзо отколку во нормално работење.

Придобивката од заедничкото планирање и вежбите за процена на ефективност на координацијата, е сите вклучени субјекти да бидат подобро запознати едни со други и со заемните можности. Ефективниот пристап за командување, контрола, комуникација и координацијата мора да биде вклучен во плановите за одговор на биотероризмот. Овие компоненти се клучни за дизајнирање ефективна реакција, исто како и идентификација на болестите, деконтаминација, контрола на ширење на инфекцијата и опциите за третман.

д-р Ненад Танески

